

un gos a la basòfia, qu'estic necessitós de lo que a tu 't sobra ---» (mots que es diuen els enemics mortals, trabucaire i pretendent enamorat, cf. *si és que tens entranyes*), «vaig poguer *aferrussar-me-li* al coll, comensant a rosegari la carn ab una forsa inconcebible», MVayreda (*Puny*, XIX, XXII, XXIV, pp. 293, 341, 377); «classificar les cartes --- quines eren d'un any abans o després: com feia sempre davant d'aquesta mena de dificultats, Don Erasme s'hi va engrescar i *aferrussar*», Coromines (*Les Llàgrimes de Sant Llorenç* III, iii, p. 204, comprovat a l'autògraf el mot, no sé si l'ortografia).

Junt amb *aferrussar-se* hi ha *ferrussa* (que potser és i potser no és, l'antecedent immediat d'*aferrusá*), que de tota manera s'hi relaciona: els testimonis (des de 1406 a 1435) que citen en bon nombre *DAG.* i *AlcM*, i que, naturalment, essent d'inventaris, es refereixen a eines, que són de ferro, ens atrauen en una direcció etimològica; però n'hi ha una altra on aquesta pertanyença és força més dubtosa, car allí és 'gresca, brogit engrescador', com veiem pel rossellonès Saisset parlant d'una orquestra en festa: «lus juclàs allabons fan més *ferrussa* encara! / de bramà, de tustà, cap d'ells és pas avare!», i aquest significat s'estén a l'Empordà (jo l'anotava a Biure, en els anys 30 i grafiant *ferrussa*).

A Mall, *ferrussa* és 'acte d'aferrar-se en brega' o bé *fer ferrussa* 'prosperar, fer negoci', *AlcM* (que ens recorda *fer forrola*); ara bé, Moll definia el bal. *aferrussar-se* «agafar-se amb força» (*AORBB* I, 180), que al capdavall també ens aparta del sentit metàl·lic dels inventaris, si bé podem comptar amb la possibilitat que en el matís que li reconeix influènci el seu desig, en el suplement etimològic al *REW*, de rellegir-lo amb *aferrar* 'agafar, empunyar ferrenyament', endemés influència que és de totes maneres inevitable que també hi hagi obrat. Del castellà, en un cas així, no ens podem fiar gaire, que havent-se esvanit allí la família de FARRO, l'imperi de *ferro* i *aferrar* sobre un tal verb, n'havia de resultar enfortit; un verb com *aferrissar-se/ussar-se*, no és del castellà conegut, ja se sap, però no va mancar-hi alguna supervivència, i aplicada també a bèsties i persones que s'encarnissen «pintó --- un perrillo y un gato que riñen sobre un hueso, tan *aferruzados* y propios que dan ganas de reír», en la Història de Sigüenza (1605, N. B. A. E. XII, 550a) i en la *Tia Fingida* atribuïda a Cervantes: «a la dicha cama, alzando las cortinas, halló al señor caballero, empuñada su espada, calado el sombrero y muy *aferruzado* el semblante, y puesto a punto de guerra ---» (cf. Icaza, *BRAE* II, 514).

En tot això hi ha ben bé una part del farro, del farago i dels camps farratjosos, en què un s'enfita, empatxa i rabeja, i es queda alhora enfangat, engrescat i enllescat: recordem-nos del fr. *se vautrer* (amb el terreny brut i fangós on l'animal *se vautre*), d'*empeltreir-se* 'afartar-se' i 'embrutir-se' (< *em-polt-eir*) de PULS, -TIS, 'farinetes' (> *espoltrir*), el mateix cat. *rabejar-se* (car el rabeig és també un barreig d'aigües enterbolides), i la família basco-castellana de FARRE: basc *barre, farre i parra* que entre altres inclou *farran-*

da «fanfarronada», *barre/ff* «burla», *farrandatu* «mostrejar orgullós», cast. *parranda* «jolgorio, juerga», argentí *farrearse* (*algo*) «gastárselo en fiestas», brasil. i rioplat. *farrá* «diversión ruidosa», port. dial. *farroma*, *farronca* «bazòfia», «ostentação» (veg. *DCEC FARRA*). I no perdem de vista tampoc que Labèrnia (1839), que essent del Maestrat sabia millor que els barcelonins i balears si un mot tenia *a* o bé *e* àtones, és el primer lexicògraf que recollí *aferrussar-se*, i amb l'únic sentit de «menjar y beure molt, *atracarse*».

Ben cert que tant en *aferrussar-se* com en *aferrissar-se* hem de fer la part de *ferro*, i de l'adj. *ferris, -issa*. De tota manera no perdem de vista que *aferrissar-se* sorgí de prompte en la llengua literària com un mot sense història (manca a Lab. 1839-88 ---, Bulbena, Vogel): el «llançà» el grup JCarner-CRiba (i així el registra primer el *DOrt.*, 1917). Però qui l'havia usat primer fou Verdaguer i aquest només en el sentit de «acometer hambriento el pasto» (*DAG.*): «quan los tudons *afarrissats* pellucan». Nova confirmació del *DAG.*, s. v. *aferrissar*, que referint-lo a Vic (i no sense variant gràfica *afarr*) defineix «menjar afamegat» i exemplifica amb extensió metafòrica «*aferrissar-se al treball, a l'estudi*»; el mateix *AlcM* reporta (§ 2c) precisament aquesta frase, confirmant-la per la seva banda.⁴

Com que el dicc. Aguiló incloïa també una definició «agarrarse; encarnizarse» és per aquí que s'enfilaren els poetes i filòlegs de l'*AlcM* i l'IEC per usar-lo com a substituït del cast. *encarnizarse* i fr. *s'acharner*. I és clar que no voldria pas descoratjar aquest altre ús, que ha prosperat i s'ha afermat en la llengua literària, que ens convé, i sobretot en l'adj.-part. *aferrissat* és útil i necessari. Però si tornem a l'etimologia, camp preferent d'aquest llibre, reconeguem que la part de *farro* i el seu grup hi era tant o més gran que la del de *ferro*, i probablement més antiga.

Hi hagué també quelcom d'*aferrar*: «ara i adés una mà agita un arruixa-mosques de paper, per damunt els productes *aferrissosos*», Villangómez (*L'any en Estampes*, 61); a Eivissa, doncs, i ja hem vist que Moll hi aporta algun eco.

+*Enfarregar-se* o +*enferregar-se* és un altre mot on degué produir-se també la confluència de *farro* i *ferro*. Pere Coromines l'usà si no m'erro per primera vegada l'any 1927 amb una aplicació a l'econòmica (i sé que circulà entre la gent del ram), que recordo haver sentit explicada per ell, davant meu, en aquell any: va fer-ho (crec primerament) en una conferència que donà en català el 8-iv-1927, i que el Foment del Treball Nacional de Bna. no gosà publicar més que traduïda: «nuestro caso lo es de deflación con precios altos: cuenta corriente baja, interés del dinero alto, descuento pobrísimo; la industria y el comercio han ido a parar a un estado que llamaré de 'abotagamiento' (en catalán *enferregament*); no hay numerario disponible, y el que hay se inmoviliza en la compra de valores: la máquina de nuestra economía está *enferregada* (abotagada) --- por estas razones podríamos resumir en dos palabras el aspecto actual de nuestra economía: una